

Euthanasie gaat over vrijheid, niet over dwang

Wim Distelmans en Freddy Mortier horen altijd dezelfde argumenten tegen een uitbreiding van de euthanasiewet. Ze dienen de critici van antwoord.



WIM DISTELMANS & FREDDY MORTIER

Titularis waardig levenseinde (VUB); Voorzitter deMens.nu en hoogleraar moraalfilosofie (UGent).

Eindelijk ligt er een wetsvoorstel op tafel om de euthanasiewet uit te breiden naar personen met ‘verworven en onomkeerbare wilsonbekwaamheid’ (*DS 22 november*). Al zeventien jaar, sinds de wet is goedgekeurd, wordt daarvoor geijverd. We horen altijd hetzelfde tegenargument: dat er méér middelen moeten vrijkomen voor de opvang van mensen die lijden aan dementie. Het een sluit het ander niet uit.

Uiteraard moet een beschaafde maatschappij investeren in betere (palliatieve) zorg voor haar kwetsbaarste inwoners, onder wie mensen met dementie en andere vormen van wilsonbekwaamheid. Mensen met dementie worden vaak (te) lang thuis gehouden door compleet uitgeputte mantelzorgers. Dat doen ze ondanks onvoldoende verpleegkundige, palliatieve ondersteuning en beschikbaarheid van vrijwilligers. Een bijkomende reden is dat er niet genoeg aangepaste en vooral aangename residentiële opvang bestaat. Bovendien zitten efficiënte therapieën voor Alzheimer en andere dementieprocessen er niet meteen aan te komen.

Een ‘warme samenleving’ toont respect en maakt voldoende middelen vrij voor een menselijke aanpak van mensen met dementie en andere wilsonbekwame zorgbehoevenden. In de praktijk is dat niet steeds het geval.

Alleen ‘vasten’ mag

Natuurlijk kunnen mensen met dementie gelukkig zijn, maar dat is naast de kwestie

Stel nu dat sommige mensen weigeren het aftakelingsproces te ondergaan en kiezen voor euthanasie. Ook die keuze verdient respect. Die mensen vallen met de huidige euthanasiewet uit de boot of moeten er vroegtijdig, nog vóór de wilsonbekwaamheid intreedt, een eind aan (laten) maken, zoals Hugo Claus destijds. Zodra je wilsonbekwaam bent, is het te laat voor euthanasie. Deze situatie is redelijk hallucinant. Er rest voor die mensen alleen een negatieve wilsverklaring, wat betekent dat ze afzien van sondevoeding, antibiotica of andere levensrekkende behandelingen. Echt gerieflijk is dat niet altijd. Maar het is de enige optie.

De wet laat euthanasie toe via een voorafgaande wilsverklaring, wanneer de patiënt 'niet meer bij bewustzijn is en deze toestand volgens de stand van de wetenschap onomkeerbaar is'. Dat geldt alleen voor een onomkeerbaar coma of een vegetatieve toestand ('leven als een plant'). Alle andere wilsonbekwamen, die 'slechts' een aangetast bewustzijn hebben, zoals door dementie, hersenbloedingen, hersentumoren en andere hersenbeschadigingen, kunnen geen euthanasie krijgen via een wilsverklaring.

Dat krijg je niet meer uitgelegd. Mensen begrijpen niet dat ze wel sondevoeding kunnen weigeren via een voorafgaande negatieve wilsverklaring en mogen overlijden door te 'vasten', maar dat ze in dezelfde omstandigheden geen euthanasie kunnen vragen. Bereidwillige artsen kunnen dus alleen levensrekkende interventies achterwege laten, zoals reanimatie, antibiotica, sondevoeding, operaties, en eventueel simultaan palliatieve sedatie opstarten om het menselijk te laten verlopen. Dat is vaak niet comfortabel voor de betrokkene en zijn familie, maar evenmin voor de arts.

Het draagvlak is er

De keuzemogelijkheid tot euthanasie is een patiënten- en mensenrecht. Uit diverse bevolkingsonderzoeken, maar ook uit de resultaten van de Stemtest van *VTM Nieuws* en *Het Laatste Nieuws* naar aanleiding van de vorige verkiezingen, blijkt dat een grote meerderheid (83 procent) een wetsaanpassing steunt. De petitie via Leif (LevensEindeInformatieForum) verzamelde al meer dan 65.500 handtekeningen.

Niemand wordt verplicht om euthanasie te vragen of uit te voeren, ook niet in de voorgestelde wetswijziging. Maar je kunt heel wat situaties, die door de betrokkenen zelf als 'mensonterend' worden ervaren, vermijden door de voorafgaande wilsverklaring ook van toepassing te maken voor wie lijdt aan dementie of andere wilsonbekwaamheid. Door het wetsvoorstel komt er een duidelijk wettelijk kader waarbinnen artsen zich kunnen bewegen, rekening houdend met wat maatschappelijk als voorwaarde is bepaald.

Uit het tegenkamp komt vaak het argument dat ook mensen met dementie gelukkig kunnen zijn, dat elke patiënt uniek is met een eigen persoonlijkheid, geschiedenis en familie. Dat klopt, natuurlijk, maar is volledig naast de kwestie. In het wetsvoorstel staat dat wanneer het om een wilsonbekwaamheid gaat, de wensen van de patiënt op een duidelijke en expliciete wijze in de wilsverklaring moeten worden geformuleerd in samenwerking met een arts naar keuze.

